

TNS Nipo

Grote Bickersstraat 74 1013 KS Amsterdam

t 020 5225 444

e info@tns-nipo.com www.tns-nipo.com

Rapport

Bedrijven over het Nederlandse EU-voorzitterschap

Tim de Beer en Rogier van Kalmthout

H1945 | 13 januari 2016

Dit document is uitsluitend voor deze opdrachtgever opgesteld. Alle in het document vermelde gegevens zijn strikt vertrouwelijk. Publicatie en inzage aan derden, geheel of gedeeltelijk, is zonder schriftelijke toestemming van TNS NIPO beslist niet toegestaan. Door ons lidmaatschap zijn wij gehouden de gedragsregels na te leven van Esomar en de MarktOnderzoekAssociatie (MOA).

© TNS NIPO | ISO 9001, ISO 20252, ISO 26362, ISO 14001 en ISO 27001 gecertificeerd | rapport
nederlands.dotm

Aanleiding

Nederland is de eerste helft van 2016 voorzitter van de Raad van de Europese Unie. Speciaal ter gelegenheid van dit voorzitterschap wil PwC Nederland onderzoeken hoe Nederlandse ondernemers – en dan met name: de *bovenkant* van het MKB en het grootbedrijf - tegen dit voorzitterschap aankijken. Wat verwachten ze? Wat zijn hun wensen?

Opbouw van het rapport

In deze beknopte rapportage komen achtereenvolgens de volgende zaken aan de orde:

- De algemene economische en politieke situatie, volgens het bedrijfsleven
- Algemene houding jegens de EU
- Algemene houding jegens het Nederlandse voorzitterschap van de EU

Overall, waar relevant, maken we onderscheid in de resultaten naar omvang, branche en internationale activiteit.

Namens TNS NIPO,

Tim de Beer
Rogier van Kalmthout

Onderzoeksverantwoording

Het onderzoek geeft een representatief beeld voor vertegenwoordigers van de 'grotere' bedrijven in Nederland – de bovenkant van het MKB en het grootbedrijf. Na afloop van het onderzoek is een weging toegepast op basis van arbeidsvolume. Dit houdt in dat de ondervraagde bedrijven niet op basis van hun 'feitelijke' vertegenwoordiging zijn herwogen, maar naar hun 'economisch gewicht' in de vorm van werkzame personen zijn herwogen. Deze weegexercitie was echter gering, aangezien in de steekproef de grotere bedrijven al ruimschoots aanwezig waren.

De steekproefbron betreft TNS NIPO Business base, één van de grootste online bedrijvenpanels van Nederland (ruim 17.000 online benaderbare respondenten).

TNS NIPO heeft de vragenlijst uitgestuurd aan 3.300 vertegenwoordigers van bedrijven. In totaal hebben 924 mensen deelgenomen aan het onderzoek, een respons van 28%. Het veldwerk had plaats vanaf 18 december 2015 t/m 3 januari 2016. Gedurende het veldwerk zijn er twee online reminders uitgestuurd.

Als achtergrondkenmerken zijn meegenomen:

- branche
- klasse werkzame personen (kwp)
- functie

In de rapportage zijn – indien relevant – de resultaten naar branche en kwp opgenomen.

Onderstaande tabel toont de ongewogen en de herwogen respons.

	Respondenten (ongewogen)	Respondenten (herwogen)
Totaal	n=924	n=924
KWP		
50-99	n=225	n=194
100-249	n=259	n=278
250-499	n=167	n=191
500+	n=273	n=261

Samenvatting

Het oplossen van de vluchtelingen crisis, de regeldruk verminderen en de euro crisis bezweren. Deze drie onderwerpen moeten, als het aan de bovenkant van het Nederlandse MKB (50 werknemers of meer) en het grootbedrijf ligt, bovenaan het prioriteitenlijstje van EU-voorzitter Nederland staan. Ondernemers willen de facto eerder *minder* dan meer Europa.

Sinds 1 januari is Nederland voorzitter van de Raad van de Europese Unie. Meer dan ooit wordt het voorzitterschap beheerst door de actualiteit. Zo zal Nederland een brug moeten bouwen tussen een Brussel dat steeds meer wil en een Verenigd Koninkrijk dat eigenlijk terug wil naar de economische unie waar het ooit mee begon. Het is opvallend dat de peiling uitwijst dat bedrijven eerder minder dan meer Europa willen: 43% stelt dat de EU bevoegdheden aan individuele lidstaten zou moeten teruggeven, terwijl 18% van mening is dat Brussel de facto meer bevoegdheden zou moeten krijgen.

Een hart onder de riem van dit kabinet is dat vier op de vijf vertegenwoordigers van de bovenkant van het Nederlandse MKB en het grootbedrijf wel in Europageloven. Men is meer eurofiel dan burgers. In totaal 79% noemt zichzelf een sterk of tamelijk groot voorstander van Nederland in de EU, terwijl 18% tegenstander is. Uit eerder onderzoek van TNS NIPO (in opdracht van Het Financieele Dagblad) werden soortgelijke percentages gevonden, met de aantekening dat het kleinbedrijf gemiddeld genomen iets minder positief is. Uit politieke peilingen van TNS NIPO blijkt dat de gemiddelde Nederlander nog een stuk eurosceptischer is: medio 2015 was 56% voorstander, en maar liefst 35% tegenstander van Nederland in de EU.

De meeste voorstanders voor méér Europa beargumenteren hun keuze door veiligheid, vluchtelingen en het buitenlandbeleid aan te halen. De vluchtelingen crisis en economisch zwakke lidstaten zijn volgens ondernemers dan ook de grootste bedreigingen voor de EU. Ook regeldruk en terrorisme scoren hoog. Op deze problemen moet het kabinet zich richten. Of het kabinet in zijn voorzittersrol hier ook vooruitgang zal boeken is nog maar de vraag; slechts een krappe meerderheid van de ondervraagden denkt dat dit op deze onderwerpen zal lukken.

Overige interessante onderzoeksresultaten

- Het aandeel ondernemers dat vindt dat het eigen bedrijf profiteert van de EU is duidelijk groter dan het aandeel dat vindt dat het eigen bedrijf nadeel ondervindt (34% versus 7%).
- Het vrije verkeer van goederen is het grootste pluspunt, terwijl Europese regelgeving zowel positief als negatief wordt uitgelegd en concurrentie van goedkope arbeid uit Oost-Europa het grootste minpunt is.
- Internationaal georiënteerde bedrijven maken zich grotere zorgen dan bedrijven die alleen nationaal opereren.
- 41% is van mening dat Nederland enige baat zal hebben bij het EU-voorzitterschap. Het aandeel dat verwacht dat het eigen bedrijf baat zal hebben is een stuk bescheidener (8%).

Inhoud

Aanleiding

Onderzoeksverantwoording

Samenvatting

1	Bovenkant MKB: optimistisch over economie	1
2	Het Nederlandse bedrijfsleven en de EU	3
3	Het Nederlandse bedrijfsleven en het voorzitterschap van de EU	7

1 Bovenkant MKB: optimistisch over economie

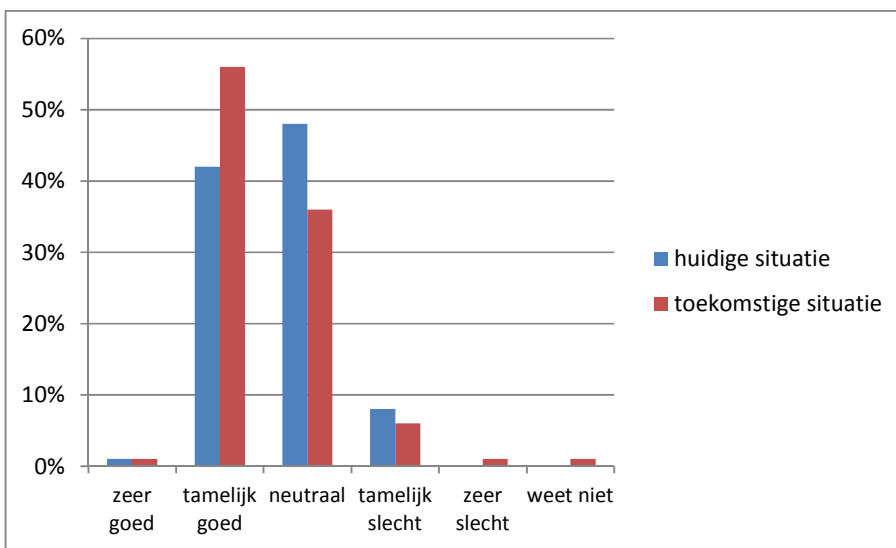
De bovenkant van het MKB en het grootbedrijf zijn positief gestemd over de huidige economische situatie: in totaal 43% bestempelt deze als (tamelijk – in een enkel geval: zeer) goed.

We zien geen noemenswaardige verschillen in oordeel over de economische situatie, gerelateerd aan bedrijfsomvang. Die zien we evenmin als we naar branche kijken, op bedrijven uit de industrie- en productiesector na – deze zijn nog een tikkeltje positiever dan gemiddeld.

---

1 | *Bijna helft bovenkant MKB positief over huidige economische situatie, nog grotere groep heeft hoop op verdere verbetering*

Bron: TNS NIPO, 2016

De verwachtingen voor de nabije toekomst zijn nog rooskleuriger: in totaal 57% verwacht de komende zes maanden (lichte – in een enkel geval: veel) verbetering. Slechts een kleine groep (6%) verwacht verslechtering.

Bedrijfsleven ziet vooral bedreigingen op macroniveau

Het glas is nadrukkelijk halfvol – in de optiek van de bovenkant van het MKB/ het grootbedrijf. Echter: wat ziet men als reële bedreigingen voor de groei, dan wel het voortbestaan van de eigen organisatie? Vooral ontwikkelingen op macroniveau, zo blijkt. Bijna de helft (45%) noemt politieke ontwikkelingen – in Nederland, of internationaal. Op enige afstand volgen (macro-)economische vooruitzichten – lokaal, nationaal of internationaal. Eveneens circa een kwart noemt regeldruk (27%) of gebrek aan gekwalificeerd/ bijgeschoold personeel (24%). Onder de categorie 'overig' – door 13% genoemd – vallen vaak zaken die bij nader inzien ook onder politiek en economie vallen. Bijvoorbeeld: *bezuinigingen* (door het Rijk, in de zorg), *concurrentie*, *olieprijzen*, *terrorisme*/ *Europese grenzen*, en de *vluchtelingenproblematiek*.

De top vijf gepercipieerde bedreigingen ziet er bij zowel het grootbedrijf als de bovenkant van het MKB nagenoeg hetzelfde uit. Gebrek aan financiering is iets vaker een probleem bij bedrijven met KWP 100-250 (19%, tegenover 14% gemiddeld).

Er zijn wel duidelijke verschillen als we naar branche kijken. De volgende zaken spelen een bovengemiddeld grote rol, per branche:

- Politieke ontwikkelingen (58%, overheid of semioverheid)
- (macro-)economische vooruitzichten (34%, industrie en productie)
- Gebrek aan gekwalificeerd personeel (49%, bouwnijverheid)
- Snelle technologische/ marktontwikkelingen (21%, zakelijke dienstverlening)
- Belastingdruk (21%, detailhandel)
- Cybercrime (11%, zakelijke dienstverlening).

---

2 | Grootste bedreigingen voor bedrijf: politieke en economische ontwikkelingen

---

<i>Grootste bedreigingen groei/ voortbestaan organisatie</i>	Genoemd (% , meer antwoorden mogelijk)
Politieke ontwikkelingen (Nederland, of internationaal)	45
(macro-)economische vooruitzichten	28
Regeldruk	27
Gebrek aan gekwalificeerd/ bijgeschoold personeel	24
Gebrek aan financiering (door de banken)	14
Snelle technologische/ marktontwikkelingen	14
Belastingdruk	9
Cybercrime	7
Milieurisico's	5
Overig	13
Weet niet	6

Bron: TNS NIPO, 2016

---

2 Het Nederlandse bedrijfsleven en de EU

De bovenkant van het MKB en grootbedrijf is EU-gezind. Maar liefst 79% is voorstander van Nederland in de EU, een derde (34%) is zelfs *sterk* voorstander. Een kleine groep (18%) is tegenstander. Ter vergelijking: in mei 2014 (vlak voor de verkiezingen voor het Europees Parlement) was 75% van het totale MKB (dus: inclusief ZZP'ers en kleine zelfstandigen) voorstander, en 22% tegenstander. Het aandeel tegenstanders lag vooral hoog bij de kleinste bedrijven (<10 fte: 28%). Eveneens ter vergelijking: de gemiddelde Nederlander is een stuk minder 'Eurofiel' – in juni 2015 toonde 56% zich voorstander en maar liefst 35% zich tegenstander.

In deze meting zien we geen noemenswaardige verschillen in houding ten opzichte van de EU, als we binnen de bovenkant van het MKB naar verschillen in grootteklasse of branche kijken: in alle gevallen is minimaal driekwart per saldo voorstander van Nederland in de EU.

Twee op tien bedrijven maken zich zorgen over ontwikkelingen binnen EU

Hoewel de overgrote meerderheid (73%) van de bedrijven zich niet zo'n grote zorgen of helemaal geen zorgen maakt over de politieke en economische ontwikkelingen binnen de EU in relatie tot de eigen organisatie, stelt 21% zich wel degelijk (zeer/ tamelijk grote) zorgen te maken. We zien geen noemenswaardige verschillen als we naar bedrijfsomvang of branche kijken.

3 | *Acht op tien voor Nederland in EU, twee op tien maken zich zorgen over ontwikkelingen binnen EU*

<i>Antwoord</i>	Voor of tegen NL in EU?	Zorgen over ontwikkelingen EU?
	%	%
Sterk voor/ Zeer grote zorgen	34	2
Tamelijk voor/ Tamelijk grote zorgen	45	19
Enigszins tegen/ Niet zo'n grote zorgen	12	57
Sterk tegen/ Geen zorgen	6	16
Weet niet	3	5

Bron: TNS NIPO, 2016

Een op drie bedrijven: bedrijf profiteert eerder van de EU

Een op de drie bedrijven (34%) stelt dat het eigen bedrijf 'in sterke mate' of 'een beetje' profiteert van de EU, terwijl 'slechts' 8% vindt dat het bedrijf een beetje/ in sterke mate nadeel ondervindt ten gevolge van de EU. De grootste groep (47%) is echter neutraal.

4 | *Een op drie: bedrijf profiteert van EU, helft neutraal*

<i>Bedrijf: profiteert of ondervindt nadeel van EU?</i>	%
Profiteert in sterke mate	11
Profiteert een beetje	23
Profiteert niet, maar ondervindt ook geen nadeel	47
Ondervindt een beetje nadeel	5
Ondervindt in sterke mate nadeel	2
Weet niet	11

Bron: TNS NIPO, 2016

In de toelichting op de gegeven antwoorden springen de woorden 'open grenzen', 'vrij verkeer van goederen', 'makkelijker', maar ook 'regelgeving' eruit. Dat laatste aspect wordt door sommigen als positief ('gelijk speelveld'), door anderen juist als negatief ('hindert productiviteit') uitgelegd. Andere respondenten beklagen zich over de 'concurrentie' (vooral uit Oost-Europa).

We zien geen noemenswaardige verschillen in antwoorden als we naar bedrijfsomvang kijken. Bedrijven uit de industrie- en productiesector zijn relatief positief (58% stelt dat het bedrijf vooral profiteert), terwijl de (semi-)overheid een stuk minder enthousiast is (17% stelt dat men vooral profiteert).

Economisch sombere ondernemers: vaker anti-EU, meer zorgen over ontwikkelingen EU

We zien een duidelijke correlatie tussen houding jegens de EU en enerzijds stemming ten aanzien van de economische situatie en anderzijds zorgen over de politieke en economische ontwikkelingen binnen de EU:

- Slechts 44% van de bedrijven die de komende zes maanden verslechtering van de Nederlandse economie verwachten is vóór Nederland binnen de EU, tegenover 87% van de bedrijven die verbetering verwachten;
- De helft (48%) van de bedrijven die de komende zes maanden verslechtering van de Nederlandse economie verwachten maakt zich zorgen over de economische en politieke ontwikkelingen binnen de EU, in relatie tot het eigen bedrijf. Bij bedrijven die verbetering verwachten gaat het om 20%.
- Vertegenwoordigers van bedrijven die sterk tegenstander zijn van Nederland binnen de EU, maken zich vaker zorgen over de ontwikkelingen binnen de EU (47%, tegenover 21% gemiddeld).

Er bestaat ook een verband tussen de mate van internationale activiteit en de mate waarin men zich zorgen maakt over de ontwikkelingen binnen de EU. Bedrijven die niet actief zijn in het buitenland maken zich vaker geen zorgen dan bedrijven die dat wel zijn.

5 | Internationaal actieve bedrijven maken zich vaker zorgen over ontwikkelingen binnen EU

Zorgen over ontwikkelingen EU?	Actief binnen en buiten EU	Actief enkel binnen EU	Niet actief in buitenland
	%	%	%
Zeer grote zorgen	2	4	2
Tamelijk grote zorgen	24	18	16
Niet zo'n grote zorgen	59	66	51
Geen zorgen	11	10	23
Weet niet	4	3	7

Bron: TNS NIPO, 2016

Bedrijven: eerder bevoegdheden aan individuele lidstaten teruggeven

Net als Nederlandse burgers vinden ook vertegenwoordigers van de bovenkant van het MKB en het grootbedrijf dat er eerder sprake zou moeten zijn van minder dan meer Europa: 43% stelt dat de EU bevoegdheden aan de individuele lidstaten zou moeten teruggeven, terwijl 18% van mening is dat individuele lidstaten (meer) bevoegdheden naar de EU zouden moeten overhevelen.

Bij vertegenwoordigers van alle bedrijfsbranches en bedrijfsgroottes slaat de balans naar deze kant door.

Regelgeving in het algemeen (maar vooral op lokaal niveau) en diverse soorten belastingen zijn voorbeelden van zaken die men vaak wat meer in handen van de lidstaten zou willen zien. Dat geldt voor sommigen ook voor veiligheid, vluchtelingen en buitenlandbeleid, hoewel anderen hier juist weer méér Europa zouden willen zien.

---

6 | Ruim vier op tien: EU zou bevoegdheden aan lidstaten moeten teruggeven

---

Welke van onderstaande stellingen komt dichtst in de buurt van uw mening?	%
Individuele lidstaten zouden meer bevoegdheden naar EU moeten overhevelen	18
Verdeling van bevoegdheden is precies hoed	25
EU zou bevoegdheden aan lidstaten moeten teruggeven	43
Weet niet	14

Bron: TNS NIPO, 2016

Bedreigingen EU: vluchtelingen crisis en zwakke landen

Wordt de vertegenwoordigers van de bedrijven expliciet gevraagd naar de grootste bedreigingen waar de EU momenteel mee te kampen heeft, dan springen de vluchtelingen crisis (51%) en de financieel/ economisch zwakkere landen in Europa (48%) eruit. Trage besluitvorming (37%), terrorisme (24%) en verkeerde besluitvorming (23%) completeren de top vijf.

---

7 | Grootste bedreigingen voor EU: vluchtelingen, zwakkere lidstaten

---

Grootste bedreigingen EU	Genoemd (% , meer antwoorden mogelijk)
Vluchtelingen crisis	51
Financieel/ economisch zwakkere landen in Europa	48
Trage/ bureaucratische besluitvorming	37
Terrorisme	24
Verkeerde Europese besluitvorming	23
Euroscopsis	20
Concurrentievermogen t.o.v. VS/ Rusland/ China	14
Europees monetair beleid/ bankenunie	13
Demografische ontwikkelingen (vergrijzing/ immigratie)	11
Uitblijven van banengroei binnen EU	10
Lage groeicijfers	6
Uitblijven van eenduidig Europees energiebeleid	5
Gebrek aan innovatie/ ondernemerschap	3
Overig	3
Weet niet	4

Bron: TNS NIPO, 2016

EU: niet bemoeien met zorg, productienormen en belastingen

De bovenkant van het MKB/ het grootbedrijf is van mening dat de EU zich vooral *niet* met de gezondheidszorg zou moeten bemoeien (44%) – dit vindt men blijkbaar een echt nationale aangelegenheid. Ook productienormen (35%) en belastingen (33%) scoren hoog. Een op de tien respondenten (11%) noemt 'geen van deze' – hetgeen impliceert dat de EU zich eigenlijk met alle voorgelegde zaken zou moeten bemoeien.

8| EU: *niet* bemoeien met zorg, productienormen en belastingen

---

<i>EU moet zich niet bemoeien met..</i>	Genoemd (% , meer antwoorden mogelijk)
Gezondheidszorg	44
Productienormen (verpakkingen, arbo etc.)	35
Belastingen	33
Solidariteit binnen lidstaten	17
Defensie-/ buitenlandbeleid	13
Energiebeleid	9
Verdeling vluchtelingen tussen staten	8
Duurzaamheids-/ klimaatnormen	6
Samenwerking van lidstaten binnen EU	5
Overig	1
Weet niet	9
Geen van deze	11

Bron: TNS NIPO, 2016

Vertegenwoordigers van bedrijven actief in detailhandel zijn bovengemiddeld vaak van mening dat de EU zich niet met duurzaamheids- of klimaatnormen zou moeten bemoeien (14%, gemiddeld 6%), terwijl zakelijke dienstverleners relatief vaak solidariteit binnen lidstaten geen taak voor de EU vinden (22%, gemiddeld 17%).

3 Het Nederlandse bedrijfsleven en het voorzitterschap van de EU

Het oplossen van de vluchtelingencrisis en het verminderen van de Europese regeldruk: dat zou de prioriteit moeten zijn van EU-voorzitter Nederland, aldus de bovenkant van het MKB/ het grootbedrijf. Het oplossen van de eurocrisis (26%), het bestrijden van terrorisme (26%) en het stimuleren van economische groei (25%) completeren de top vijf.

9| *Prioriteiten Nederlands EU-voorzitterschap, aldus bedrijfsleven: oplossen vluchtelingencrisis en regeldruk verminderen*

<i>Prioriteiten</i>	Genoemd (% , meer antwoorden mogelijk)
Oplossen van de vluchtelingencrisis	49
Europese regeldruk verminderen	39
Oplossen van de eurocrisis	26
Terrorisme bestrijden	26
Stimuleren van economische groei	25
Creëren van banen	17
Gezamenlijk energiebeleid/ duurzaamheid stimuleren	15
Gezamenlijk buitenland/ defensiebeleid stimuleren	13
Draagvlak voor EU versterken	13
Stimuleren van meer solidariteit binnen lidstaten	12
Belastingdruk verlagen	12
Belemmeringen voor innovatie wegnemen	8
Samenwerking tussen nationale parlementen versterken	8
Cybercrime bestrijden	5
Digitale markt versterken	3
Overig	3
Weet niet	3
Geen van deze	1

Bron: TNS NIPO, 2016

Het stimuleren van economische groei is vooral voor de kleinere (50-99 fte) bedrijven van belang (32%, gemiddeld 25%). Ook de bouwsector vindt het stimuleren van groei relatief belangrijk (39%). De bouwsector hecht eveneens relatief veel belang aan het versterken van draagvlak voor de EU (25%, gemiddeld 13%). De industrie- en productiesector hecht veel belang aan het verminderen van de Europese regeldruk (48%, gemiddeld 39%), de (semi-)overheid vooral aan het inzetten op een gezamenlijk energiebeleid/ duurzaamheid (21%, 15% gemiddeld) en zakelijke dienstverleners aan het wegnemen van belemmeringen voor innovatie (11%, gemiddeld 8%).

Bij meeste zaken verwacht circa helft succesvolle agendering, minste fiducia in verlagen belastingdruk
Bij verreweg de meeste, als prioriteit genoemde maatregelen verwacht circa de helft van de ondervraagden dat het kabinet er in meer of mindere mate in zal slagen deze zaken op de agenda te brengen. Dat geldt ook voor prioriteit nummer één, het oplossen van de vluchtelingencrisis (46% verwacht dat Nederland er in ieder geval enigszins in zal slagen deze kwestie te agenderen).

Men heeft echter minder fiducia met betrekking tot de tweede prioriteit, het verminderen van de Europese regeldruk (31% verwacht een enigszins succesvolle agendering). Het minste vertrouwen heeft men in het succesvol agenderen van het verlagen van de belastingdruk.

10 | *Verwachte succesvolle agendering kabinet per maatregel (basis: maatregel genoemd als prioriteit)*

Prioriteiten	%... dat zeker/ enigszins succes verwacht
Cybercrime bestrijden	56
Stimuleren van economische groei	54
Terrorisme bestrijden	54
Draagvlak voor EU versterken	53
Gezamenlijk energiebeleid/ duurzaamheid stimuleren	52
Gezamenlijk buitenland/ defensiebeleid stimuleren	52
Belemmeringen voor innovatie wegnemen	51
Samenwerking tussen nationale parlementen versterken	49
Oplossen van de eurocrisis	49
Digitale markt versterken	48
Oplossen van de vluchtelingencrisis	46
Creëren van banen	43
Stimuleren van meer solidariteit binnen lidstaten	36
Europese regeldruk verminderen	31
Belastingdruk verlagen	17

Bron: TNS NIPO, 2016

Vier op tien verwachten baat voorzitterschap voor Nederland, een op tien baat voor eigen bedrijf
De meningen over de baten van het Nederlandse voorzitterschap van de EU zijn verdeeld. Vier op tien verwachten in ieder geval enige baten (41%), terwijl 57% nauwelijks/ helemaal geen baten verwacht. Met betrekking tot de directe baten voor het eigen bedrijf zijn de verwachtingen laag: in totaal 8% verwacht enige baten, terwijl bijna de helft helemaal geen baten verwacht.

11 | *Vier op tien: voorzitterschap EU heeft positieve gevolgen voor Nederland, 8% denkt dat ook eigen bedrijf profiteert*

Baat bij..?	Nederland	Eigen bedrijf
	%	%
In zeer grote mate	2	0
Enigszins	38	7
Nauwelijks	46	37
Helemaal niet	11	46
Weet niet	3	9

Bron: TNS NIPO, 2016